

УДК 37.013.42:364.442.6: 341.238
DOI: 10.31548/hspedagog2019.03.040

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ В КОНТЕКСТІ МІЖНАРОДНИХ ВИМОГ

СОПІВНИК І.В., доктор педагогічних наук, доцент,
професор кафедри соціальної роботи та реабілітації,
Національний університет біоресурсів і природокористування України

E-mail: sopivnyk_i@nubip.edu.ua

ORCID 0000-0003-1187-6211

ДРАЧУК О.В., аспірант
Національний університет біоресурсів і природокористування України

E-mail: t.alex96@gmail.com

Анотація. У статті обґрунтовано потребу в професійній підготовці соціальних працівників до соціального захисту в контексті сучасних міжнародних вимог. Означено міжнародні документи, що визначають базове право людини на соціальний захист – Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права, а також Декларація прав людини. Висвітлено діяльність міжнародних організацій, які займаються вирішенням проблем соціального захисту населення (ООН, МОП, ЮНІСЕФ, МФСП). Розкрито стратегічні напрями покращення роботи соціальних служб у світі щодо системи соціального захисту населення. Проаналізовано найбільш важливі документи, які визначають особливості та специфіку соціального захисту населення для усіх країн Світу, зокрема «Рекомендації про мінімальні рівні соціального захисту» (2012), «Соціальний захист в світі в 2014-2015 рр.: Забезпечити економічне відновлення, інклюзивний розвиток і соціальну справедливість» (2014), «Заява щодо ролі соціальної роботи у соціальному захисті населення» (2014), «Загальна місія для універсального соціального захисту» (2015), «Роль соціальної роботи в системах соціального захисту: загальні права соціального захисту» (2016), «Всесвітній звіт про соціальний захист 2017-19. Загальний соціальний захист для досягнення цілей сталого розвитку» (2017), «Доповідь Спеціального доповідача про надзвичайну бідність та права людини» (2019).

Ключові слова: професійна підготовка соціальних працівників, держава, соціальний захист, соціальні забезпечення населення, соціальні гарантії, соціальні програми.

Актуальність. Першою статтею Конституції України проголошено нашу державу як демократичну, правову та соціальну. Саме тому пріоритетним завданням, на сьогодні в Україні, є забезпечення виконання статті першої Основного Закону. Соціальна держава передбачає створення умов для гідного життя кожного громадянина, забезпечення йому права на навчання, працю, відпочинок, охорону здоров'я, достойні

умови життєдіяльності, допомогу і захист у скрутних обставинах. Це орієнтація на людину і її потреби. Саме така людиноцентриська орієнтація притаманна для більшості цивілізованих країн світу, у тому числі європейських. Україна проголосила курс на євроінтеграцію, і прагне досягнути європейських стандартів життя населення та соціального захисту. Проте високих соціальних стандартів можна досягнути лише за умови комплекс-

них реформ у багатьох сферах суспільного життя, починаючи від економіки, освіти, медицини і закінчуючи сферою приватно-побутового життя. Для побудови соціальної держави повинні докладатися не тільки влада, бізнес, але і кожен громадянин країни – від учня у школі до працівника на підприємстві та в організації. Кожен на своєму місці повинен будувати соціальну державу за відповідними соціальними стандартами. Проте, безумовно ключову роль у цих процесах повинні відігравати державні інституції, оскільки саме вони реалізують соціальну політику країни. Соціальна політика країни повинна гарантувати соціальну стабільність та соціальний мир у суспільстві, забезпечувати для кожного громадянина сприятливі умови для його самореалізації у соціумі, регулювати соціально-трудова відносини, сприяти зайнятості населення, удосконалювати систему соціального страхування та дбати про соціальний захист населення. Відповідно до 46 статті Конституції України громадяни мають право на соціальний захист, що включає право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом.

В Україні система соціального захисту населення передбачає комплекс заходів і допомог населенню як із державного бюджету, так і з джерел недержавного соціального забезпечення. До соціального захисту громадян належать: допомоги по безробіттю та при народженні дитини, пенсії, різноманітні програми допомоги сім'ям з дітьми, допомоги на поховання, державні програми дотацій і житлових субсидій, система охорони здоров'я та освіти, соціальний захист осіб, які постраждали внаслідок аварії на ЧАЕС.

Центральним органом виконавчої влади, який безпосередньо забезпечує, державну політику у сфері соціального захисту населення, на сьогодні є Державна соціальна служба України. Оскільки дана інституція є нова в Україні, тому вона потребує професіоналів, фахівців високого рівня, яких необхідно готувати у сучасних закладах вищої освіти. Отже, актуальність даного дослідження – поза сумнівом.

Аналіз останніх джерел та публікацій. Наукові дослідження теоретичного й емпіричного плану в галузі соціальної роботи розвиваються в руслі низки напрямів, що склалися в філософії більш століття назад завдяки працям М. Бердяєва, М. Вебера, Е. Дюркгейма, Дж. Дьюї, Ж.Ж. Руссо та ін.

Нормативно-правове регулювання соціального забезпечення розкрито у працях М. Бойко, Н. Болотіної; питання соціального захисту населення України у контексті реформування та модернізації соціальної політики держави розглядають Н. Боретська, В. Воротін, В. Федоренко та ін.; право на соціальне забезпечення в Україні досліджує М. Бойко; зміст й особливості професійної підготовки майбутніх соціальних працівників висвітлено у дослідженнях О. Беспалько, А. Капської, О. Карпенко, В. Поліщук, та ін.; Р. Козубовський, А. Приходько та ін. досліджують питання надання клієнтам різних видів послуг; Т. Дмитренко, Л. Міщик, С. Харченко розкривають підготовку соціального працівника для роботи з різною категорією клієнтів; зміст соціального захисту населення та окремі аспекти його розвитку досліджують І. Бушмарін, Л. Бляхман, Т. Заславська, В. Майер, В. Маневич тощо.

Таким чином, аналіз останніх досліджень свідчить, що особливості професійної підготовки соціальних працівників до соціального захисту

населення на сьогодні недостатньо висвітлені у науковій літературі.

Мета статті полягає в розкритті сучасних міжнародних вимог до соціального захисту населення, які необхідно враховувати у процесі професійної підготовки соціальних працівників.

Методи. Контент-аналіз документів, прийнятих міжнародними організаціями щодо соціального захисту населення.

Результати. Соціальний захист є природним правом кожної людини-громадянина. Це право на міжнародному рівні закріплене у Міжнародному пакті про економічні, соціальні і культурні права, а також у Декларації прав людини. Так, наприклад у статті 22 Декларації зазначено, що «кожна людина, як член суспільства, має право на соціальне забезпечення і на здійснення необхідних для підтримання її гідності і для вільного розвитку її особи прав у економічній, соціальній і культурній сферах за допомогою національних зусиль і міжнародного співробітництва та відповідно до структури і ресурсів кожної держави» [1].

На міжнародному рівні захистом прав людини і в тому числі соціальним захистом займається Організація Об'єднаних Націй (ООН). В її структурі працюють різноманітні підрозділи та структури, що займаються вирішеннях конкретних питань у різних галузях. Так, наприклад, вирішеннях проблем охорони здоров'я безпосередньо займається Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ, англ. WHO); поліпшенням умов праці, захистом прав найманих працівників – Міжнародна організація праці (МОП); Міжнародний фонд сільськогосподарського розвитку (МФСР, англ. IFAD) – розробляє заходи із соціального захисту населення в сільських регіонах, що розвиваються від голоду і бідності; Дитячий фонд ООН

(ЮНІСЕФ, англ. UNICEF) – займається захистом прав та інтересів дітей та ін.

Фахівці ЮНІСЕФу справедливо вважають, що соціальні служби та соціальні працівники відіграють «повідну роль у підтримці дітей та сімей у громадах, у зменшенні бідності, виявленні та управлінні ризиками, у наданні соціальних послуг для підвищення добробуту окремої дитини та її сім'ї. Добре підготовлений працівник соціальних служб також є ключовими для сприяння соціальній справедливості, зменшення дискримінації, профілактики порушень норм поведінки та соціальних норм, попередження та реагування на насильство, зловживання, нехтування потреб дітей та їх та експлуатації, розпаду сімей» [2, С. 8].

Керівними принципами, які є рекомендовані фахівцями ЮНІСЕФ [2] щодо стратегічних напрямів покращення роботи соціальних служб для зміцнення системи захисту дітей є: підвищення розуміння ролі та функціонування фахівців соціальних служб; система захисту дітей; рекомендації на основі стратегій втручання щодо посилення соціальної служби в коротко-, середньо- та довгостроковій перспективі; висвітлення конкретної ролі ЮНІСЕФ, яка може відіграти важливу роль в удосконалення фахівців соціальних служб на регіональному та національному рівнях; покращення на рівні країн та окремих регіонів моніторингу щодо вимірювання прогресу удосконалення фахівців соціальних служб та їх впливу на запобігання порушення прав дітей, захисту їх інтересів, реагування на факти порушень.

На загальносвітовому рівні проблема соціального захисту населення і ролі у цьому процесі соціальних працівників стоїть на порядку денному. Про що свідчить аналіз пу-

блікацій, доповідей, виступів на міжнародних конференціях. Наведемо приклади найбільш важливих, на наш погляд, доповідей на міжнародному рівні:

На 101 сесії (30.05.2012) Генеральної конференції Міжнародної організації праці, яка відбувалася у Женеві та була ініційована Адміністративною радою Міжнародного бюро праці, було прийнято «Рекомендацію про мінімальні рівні соціального захисту» (так звана Рекомендація 202). Під поняттям «мінімальний рівень соціального захисту» розуміють встановлену в національних масштабах систему основних соціальних гарантій, які забезпечують захист населення, спрямований на запобігання або скорочення масштабів бідності, незахищеності і соціальної ізоляції. Мінімальні рівні соціального захисту мають включати такі основні соціальні гарантії як:

а) доступ до національно встановлених видів товарів і послуг, що становлять найважливіші медичні послуги, в тому числі з охорони материнства, які відповідають критеріям наявності, доступності, прийнятності та якості;

б) основні гарантовані доходи на дітей, не нижче національно встановленого мінімального рівня, що дозволяють забезпечити доступ до харчування, освіти, догляду та будь-яким іншим необхідним товарам і послугам;

в) основні гарантовані доходи, не нижче національно встановленого мінімального рівня, для осіб економічно активного віку, які не здатні отримувати достатній дохід, зокрема, в результаті хвороби, безробіття, вагітності та пологів і втрати працездатності;

г) основні гарантовані доходи, не нижче національно встановленого мінімального рівня, для осіб похилого віку [3].

В 2014 році підготовлено доповідь Міжнародної організації праці (МОП, англ. ILO) «Соціальний захист в світі в 2014-2015 рр. : Забезпечити економічне відновлення, інклюзивний розвиток і соціальну справедливість». У даній доповіді зазначено, що 70 відсотків населення у світі недостатньо охоплені системами соціального захисту [4].

У 2014 році на зустрічі членів Міжнародної федерації соціальних працівників (МФСП, англ. IFSW) у Мельбурні було напрацьовано спільний документ – «Заява щодо ролі соціальної роботи у соціальному захисті населення». Основними 3 завданнями проголошено наступні:

1. Розробити та опублікувати набір керівних принципів для соціальних працівників у всьому світі, щоб підготувати їх до соціального захисту населення.

2. Налагодити (відновити) співпрацю з агенціями ООН.

3. Зміцнити позиції соціальної роботи у сфері соціальної політики та соціального захисту населення [5].

Консультативна група під головуванням Мішель Башелет прийшла до висновку, що «80% всесвітнього населення світу не мають доступу до систем соціального захисту, а це означає, що 4 з 5 живуть у соціальній незахищеності, коли втрачають дохід через особисту, економічну або екологічну кризи» [5].

В ухваленій спільній заяві конкретно зазначалася роль соціальних працівників у соціальному захисті населення. Так, у документі відзначено, що працівники соціальних служб знадобляться, зокрема, для забезпечення кількості, якості та сталості соціальних послуг, зокрема:

- забезпечити доступ усіх людей до тих послуг, на які вони мають право;

- супроводжувати людей, які мають право, та забезпечувати їх повне користування визначеними правами;

- надавати послуги безпосередньо особам, у тому числі дітям та особам, які хворі, є літніми або є людьми з інвалідністю, включаючи осіб, які мають дві або більше одночасних потреби;

- забезпечити якість надання соціальних послуг;

- забезпечити стійкість послуг;

- забезпечити узгодженість між соціальними службами [5].

У 2015 році МОП було підготовлено документ «Загальна місія для універсального соціального захисту». У «Загальній місії» зазначено, що соціальний захист є основним пріоритетом розвитку. Добре продумані і впроваджені системи соціального захисту можуть потужно формувати країни, покращувати їх капітал і продуктивність, долати бідність, скорочувати нерівність між людьми та сприяти побудові соціального світу. Вони є невід'ємною частиною національних стратегій розвитку, які допоможуть досягти інклюзивного зростання і сталого розвитку із справедливими соціальними результатами. Загальне охоплення і доступ до соціального захисту мають вирішальне значення для викорінення бідності та підвищення загального добробуту. Системи соціального захисту можуть бути основою для стійкого соціально-економічного розвитку - для людей, громад, націй та суспільств [6].

На загальних зборах Міжнародної федерації соціальних працівників (МФСП), яка відбулася в 2016 року в Сеулі, прийнято документ «Роль соціальної роботи в системах соціального захисту: загальні права соціального захисту». Даний документ складається із двох частин: Частина I – «Роль систем соціального

захисту в стійкому соціальному розвитку»; Частина II – «Роль соціального працівника в системах соціального захисту». У контексті нашого дослідження вважаємо за доцільне більш детально зупинитися на основних положеннях другої частини. Так, у документі зазначається, що у всьому світі щоденна робота соціальних працівників включає в себе: «зміцнення солідарності між людьми, сприяння людям піклуватися про інших, мотивацію людей поважати права інших, зміцнення солідарності в рамках сім'ї, громади та суспільства» [7]. У той же час роль соціальних працівників у системах соціального захисту повинна полягати в сприянні створення співтовариства солідарності і участі в розробці систем, які будуть включати всіх людей із ставленням до них з гідністю і повагою, а також забезпечення прав людини та соціальної справедливості. Соціальні працівники будуть приносити свої навички, знання і досвід не тільки для окремих осіб, які піддаються маргіналізації, а також тих, які потрапили у скрутні обставини, але й окремих осіб, груп та громад, спонукаючи їх до самовизначення, ретельного заохочення демократичної участі і відчуття значущості в суспільстві.

У 2017 році Міжнародною організацією праці підготовлено наступний, другий звіт «Всесвітній звіт про соціальний захист 2017-19. Загальний соціальний захист для досягнення цілей сталого розвитку». У звіті, в розрізі окремих регіонів Світу, розкрито особливості соціального захисту вразливих категорій населення, зокрема: дітей, матерів з новонародженими дітьми, осіб з важкою формою інвалідності, безробітних, осіб похилого віку, інших вразливих осіб, які отримують соціальну допомогу. У доповіді зазначено, що тільки 45% населення світу реально користується правом хоча б на один

вид виплат соціального захисту, а інші 55%, тобто 4 млрд осіб, залишаються незахищеними (див.Рис.1). За оцінками МОП, тільки 29% населення світу охоплені всеосяжними системами соціального забезпечення, які включають повний набір виплат, від дитячих і сімейних допомог до пенсій

по старості. Проте, значна більшість (71% або 5,2 млрд осіб) позбавлені захисту. Проблеми в сфері охоплення соціальним захистом населення пов'язані із значним його недофінансуванням, особливо в Африці, Азії і арабських державах [8].

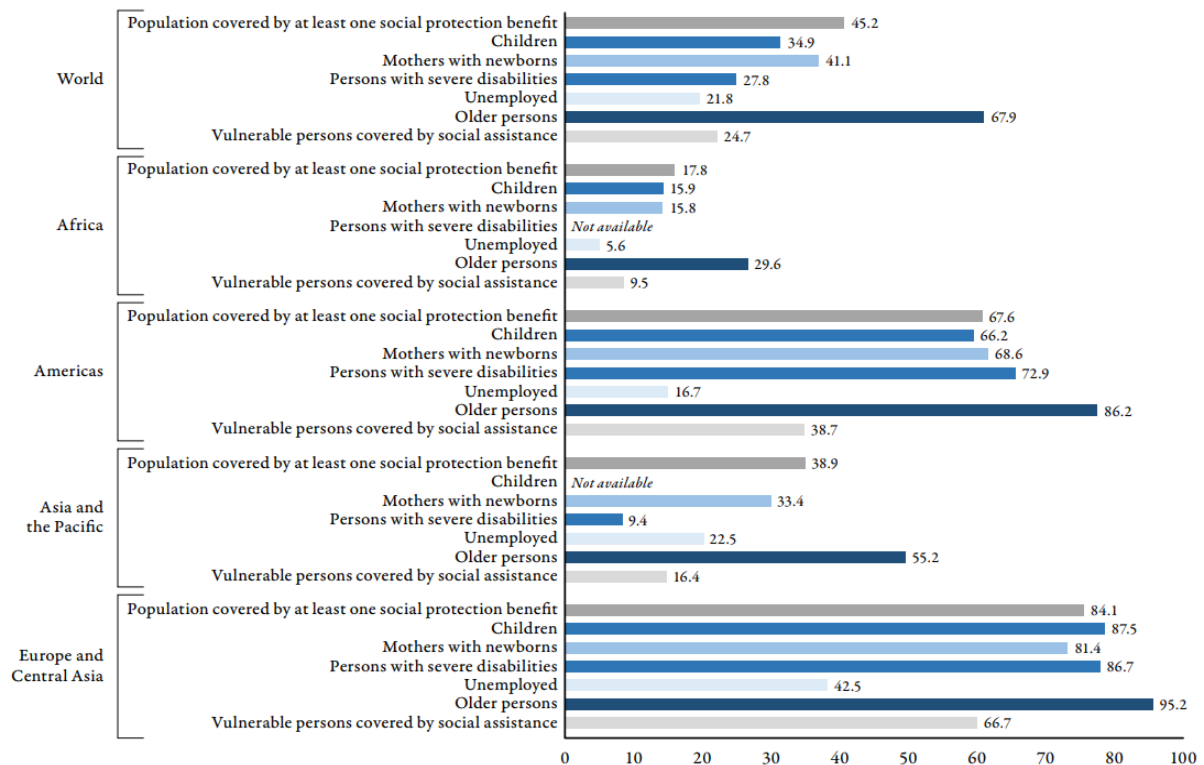

Рис.1. Охоплення соціальним захистом, глобальні і регіональні оцінки за групами населення (у відсотках)

На сімдесят четвертій сесії Генеральної Асамблеї ООН (11.10.2019) розглянуто доповідь Спеціального доповідача з питань про крайню убогість і права людини Філіпа Алстона. Цікаво те, що доповідь присвячена впливу цифрових технологій на соціальний захист населення. Зокрема у доповіді зазначено, що «цифрова держава загального добробуту або вже стала реальністю, або виникає в багатьох країнах по всьому світу. У цих державах системи соціального захисту і допомоги все більше визначаються цифровими даними і технологіями, які використовую-

ються для автоматизації, прогнозування, ідентифікації, обстеження, виявлення, націлення і покарання... Проте відправною точкою повинно бути те, як бюджети добробуту можуть трансформуватися за допомогою технологій, щоб забезпечити більш високий рівень життя для вразливих категорій населення... Немає сумнівів у тому, що майбутнє соціального захисту буде нерозривно пов'язане з переходом на цифровий формат із застосуванням штучного інтелекту. Однак, оскільки людство рухається, ймовірно невблаганно, до майбутнього соціального забезпе-

чення на основі цифрових технологій, воно має кардинально і швидко змінити курс, щоб уникнути бездумного входження в дістопію соціального забезпечення в цифровому форматі» [9].

В Україні соціальним захистом громадян безпосередньо повинна займатися Державна соціальна служба з її інститутами. У «Положенні про Державну соціальну службу України» (від 22 травня 2019 р.) зазначено, що дана Служба спрямовує свою діяльність у «сфері соціального захисту населення; сім'ї; захисту прав дітей; бездомних осіб; осіб, які відбули покарання у вигляді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк, а також звільнені від подальшого відбування зазначених видів покарання; протидії торгівлі людьми; проведення соціальної роботи та надання соціальних послуг; запобігання та протидії домашньому насильству; захисту прав депортованих за національною ознакою осіб, які повернулися в Україну; внутрішньо переміщених осіб; соціального захисту осіб з інвалідністю, осіб, постраждалих внаслідок Чорнобильської катастрофи, ветеранів праці, ветеранів військової служби, жертв нацистських переслідувань, дітей війни та жертв політичних репресій; соціальної та професійної адаптації військовослужбовців, які звільняються, осіб, звільнених з військової служби; волонтерської діяльності» [10].

Висновки і перспективи. У сучасних умовах розвитку різних суспільств існують різні соціальні стандарти та гарантії. Більшість населення на планеті Земля не мають доступу до якісних соціальних послуг та не є соціально захищеними. Саме тому є гостра потреба в професійній підготовці соціальних працівників до соціального захисту населення. Основними міжнародними документами, що визначають базове право

людини на соціальний захист є Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права, а також Декларація прав людини, зокрема її статті 22 та 26. На міжнародному рівні значну роботу щодо визначення стратегічних напрямів соціального захисту населення та удосконалення роботи соціальних працівників здійснюють ряд міжнародних організацій, зокрема ООН, МОП, ЮНІСЕФ, МФСП. Найбільш важливими документами, які визначають особливості та специфіку соціального захисту населення для усіх країн Світу і на яких необхідно базуватися при підготовці соціальних працівників є «Рекомендації про мінімальні рівні соціального захисту» (2012), «Соціальний захист в світі в 2014-2015 рр. : Забезпечити економічне відновлення, інклюзивний розвиток і соціальну справедливість» (2014), «Заява щодо ролі соціальної роботи у соціальному захисті населення» (2014), «Загальна місія для універсального соціального захисту» (2015), «Роль соціальної роботи в системах соціального захисту: загальні права соціального захисту» (2016), «Всесвітній звіт про соціальний захист 2017-19. Загальний соціальний захист для досягнення цілей сталого розвитку» (2017), «Доповідь Спеціального доповідача про надзвичайну бідність та права людини» (2019).

Список використаних джерел

1. Загальна декларація прав людини. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/995_015
2. Guidelines to strengthen the social service workforce for child protection. February 2019. 44 s. URL: <https://www.unicef.org/media/53851/file/Guidelines%20to%20strengthen%20social%20service%20for%20child%20protection%202019.pdf>

3. R202 - Social Protection Floors Recommendation, 2012 (No. 202). URL:

https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO::P1210_0_INSTRUMENT_ID:3065524

4. World Social Protection Report 2014/15. Building economic recovery, inclusive development and social justice. URL:

https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/documents/publication/wcms_245201.pdf

5. The Role of Social Work in Social Protection Floors. URL:

https://www.ifsw.org/wp-content/uploads/ifsw-cdn/assets/ifsw_83600-1.pdf

6. A shared mission for universal social protection. Concept Note. URL:

https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/documents/genericdocument/wcms_378996.pdf

7. Роль соціальної роботи в системах соціальної захисту: всеобщее право соціальної захисту. URL: <https://www.ifsw.org/the-role-of-social-work-in-social-protection-systems-the-universal-right-to-social-protection/>

8. World Social Protection Report 2017–19. Universal social protection to achieve the Sustainable Development Goals. URL:

https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/---publ/documents/publication/wcms_604882.pdf

9. Report of the Special Rapporteur on extreme poverty and human rights. URL:

<https://undocs.org/A/74/493>

10. Положення про Державну соціальну службу України. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/458-2019-%D0%BF>

References

1. Universal Declaration of Human Rights. Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/995_015

2. Guidelines to strengthen the social service workforce for child protection. February 2019. 44 s. Available at:

<https://www.unicef.org/media/53851/file/Guidelines%20to%20strengthen%20social%20service%20for%20child%20protection%202019.pdf>

3. R202 - Social Protection Floors Recommendation, 2012 (No. 202). Available at:

https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO::P1210_0_INSTRUMENT_ID:3065524

4. World Social Protection Report 2014/15. Building economic recovery, inclusive development and social justice. Available at:

https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/documents/publication/wcms_245201.pdf

5. The Role of Social Work in Social Protection Floors. Available at:

https://www.ifsw.org/wp-content/uploads/ifsw-cdn/assets/ifsw_83600-1.pdf

6. A shared mission for universal social protection. Concept Note. Available at:

https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/documents/genericdocument/wcms_378996.pdf

7. The role of social work in social protection systems: the universal law of social protection. Available at:

<https://www.ifsw.org/the-role-of-social-work-in-social-protection-systems-the-universal-right-to-social-protection/>

8. World Social Protection Report 2017–19. Universal social protection to achieve the Sustainable Development Goals. Available at:

https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/---publ/documents/publication/wcms_604882.pdf

9. Report of the Special Rapporteur on extreme poverty and human

rights. Available at: <https://undocs.org/A/74/493>

10. Regulations on the State Social Service of Ukraine. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/458-2019-%D0%BF>

PROFESSIONAL PREPARATION OF SOCIAL WORKERS FOR SOCIAL PROTECTION OF POPULATION IN THE CONTEXT OF INTERNATIONAL REQUIREMENTS

Sopivnyk I.V., Drachuk O.V.

Abstract. *The article substantiates the need for professional training of social workers for social protection in the context of modern international requirements. The international documents defining the basic human right to social protection - the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights, as well as the Declaration of Human Rights are noted. Reflects the activities of international organizations that deal with the problems of social protection of the population (UN, ILO, UNICEF, IFSP). The strategic directions of improving the work of social services in the world in the system of social protection of the population are disclosed. The most important documents that determine the characteristics and specifics of social protection of the population for all countries of the world, including «Social Protection Floors Recommendation» (2012), «World Social Protection Report 2014/15. Building economic recovery, inclusive development and social justice» (2014), «Statement on the role of social work in social protection of the population» (2014), «A shared mission for universal social protection» (2015), «The role of social work in social protection systems: general social rights Protection Report» (2016), «World Social Protection Report 2017-19. Universal social protection to achieve the Sustainable Development Goals» (2017), «Report of the Special Rapporteur on extreme poverty and human rights» (2019).*

Key words: *vocational training of social workers, the state, social protection, social security of the population, social guarantees, social programs.*